

PIERRE GROSBOIS

A l'esquerra, Corine Miret al muntatge *Les Arpenteurs*.

Poca gent sap que un dels creadors del sistema mètric decimal és enterrat al parc Ribalta, al bell mig de Castelló de la Plana. Es tracta del francès Pierre Méchain, que es va morir a la capital de la Plana Alta el 20 de setembre del 1804 per la febre groga. El seu objectiu era acabar de mesurar, en triangles físics, una quarta part del meridià que passava per París, procedent de Dunkerque, i acabava a l'illa de Formentera. Aquest erudit de la il·lustració francesa, que va dirigir l'Observatori parisenc, és un dels objectes d'estudi de la companyia La Revue Éclair, que va ser present amb un altre espectacle a la darrera edició del Festival d'Avinyó (7-28 de juliol).

La Revue Éclair és codirigida pels francesos Stéphane Olry i Corine Miret i, al certamen de la Provença, hi van acudir amb el díptic *Ch(ose) / Hic sunt leones*, a partir del treball fet en un hospital de nens amb paràlisi cerebral del municipi de Roche-Guyon, al nord de París. Un altre tema gens fàcil de traspasar a un

Stéphane Olry, el teatre de la subjectivitat a Avinyó

La companyia francesa La Revue Éclair contrasta amb els espectacles de gran format, en una edició controvertida sobre els missatges polítics.

escenari. Se'ls podria catalogar de teatre documental, però ells també refusen aquesta etiqueta perquè reivindiquen la seva capacitat inventiva i es malfien de l'objectivitat. En aquesta aproximació iconoclasta de la realitat, la peça *Les Arpenteurs*, creada la tardor passada a La Cartoucherie de Vincennes per a resseguir les passes de Méchain, és un dels grans exemples de com es pot connectar passat i present, treball de camp i reflexió, formes clàssiques i contemporànies.

Ch(ose) / Hic sunt leones —que s'obria amb un solo de l'artista associada Sandrine Buring enclaustrada en un estret tub de vidre per a recrear lliurement enmig de la foscor els lents moviments dels nens amb paràlisi cerebral— no era segurament el reclam més llaminer del festival. Stéphane Olry, a més, avisava els espectadors al començament que, a la segona part i en un altre espai, hi hauria una fumera blanca per a escoltar asseguts en una

hamaca el recitat de Corine Miret sobre el text d'Olry i els cants extravagants d'Isabelle Duthoit reproduint també, a la seva manera, el comportament dels nens a l'hospital. Una proposta radical a la cartixa de Vilanova d'Avinyó, el monestir als afores de la ciutat papal del segle XIV. És veritat que les mirades eren més aviat posades en els espectacles de l'anglès Simon McBurney, el suís Christoph Marthaler, l'italià Romeo Castellucci o l'alemany Thomas Ostermeier, grans reclams d'enguany.

“És molt important, per a nosaltres, que l'espectador sigui completament lliure de visualitzar, imaginar i fer-se l'opinió que vulgui: amb la idea que l'hospici és un malson o que està molt bé; que els nens són vegetals o que hem entrat, realment, en contacte amb ells”, ens explica Olry al migdia, abans de les dues funcions de la tarda. “La lleialtat per a nosaltres és la possibilitat que, cada espectador, es faci la pròpia història. I assumim el risc que la gent no ens segueixi en absolut...” De fet, aquesta és una de les característiques del festival avinyonenc. Dins la programació oficial, es poden intercalar grans produccions i petits formats que busquen la intimitat.

“Al teatre, hi ha molts camps amagats. El fet interessant no és què passi sobre l'escena. No tenim necessitat de provar la veritat d'allò que expliquem i, sovint, juguem amb un desplaçament respecte a la realitat. És a dir, amb la ficció. De vegades, aquest desplaçament és mínim. I, de vegades, és bastant gran. Però hi és sempre. I aquest desplaçament reclama subjectivitat.” Aquesta és la justificació per part d'Olry de per què, ells, no fan ni dramàturgia ni teatre documental. Tampoc no persegueixen cap altra definició.

La metodologia en el cas dels *Apen-teurs* (anar amunt i avall, mesurar) és reveladora. Ara fa un parell d'anys, Olry va voler refer, amb sis aventurers més, els passos de Méchain i l'altre científic de l'expedició, Jean-Baptiste Delambre, entre Dunkerque i Barcelona. I, Olry va escollir Barcelona. Va visitar Montjuïc, Vallvidrera, Montserrat i el Matagalls, al Montseny, entre més punts d'altitud que havia utilitzat Méchain el 1792 per a dibuixar els

A dalt, Sandrine Buring a l'espectacle *Ch(ose)*, presentat a Avinyó. A sota, *Un enemic del poble*, de Thomas Ostermeier.

seus triangles a la recerca de la deu milionèsima part d'un quart del meridià terrestre. S'ha comprovat que els estudis de Méchain són perfectes per a establir el metre universal adoptat el 1799. Però l'astrònom i geògraf, que va arribar a estar empresonat a causa de les guerres napoleòniques, va viure el dubte existencial de creure que s'havia equivocat de tres graus.

“Mecànicament, m'havia de posar les preguntes que es va posar Méchain i aquest dubte que el va perseguir quan es va adonar que hi havia un error en els seus càlculs”, evoca Olry per a la seva reinterpretació. “La importància de disposar d'un projecte, i viure'l de manera completament neuròtica sense

abandonar-lo mai per part de Méchain, em semblava políticament molt interessant amb relació al món contemporani. Un món que es passa tot el temps promovent la relaxació i que, amagat per la realitat, és guiat per una rigidesa absoluta. Si no ens moguéssim en la rigidesa absoluta, els directors dels recursos humans no perseguirien els anys en blanc als currículums per saber si, potser, la persona ha estat en un hospital psiquiàtric.”

Méchain va tornar a terres catalanes el 1803 i es va embarcar cap a Eivissa per a mirar de tancar aquest quart del meridià. Però la febre groga el va sorprendre un any després a la serra de l'Espadà valenciana, i el dugué a la

Stéphane Olry, al Matagalls.

mort a seixanta anys. “La teva carrera se suposa que ha d’estar permanentment en adaptació, però s’espera que sigui relativament lineal i, sobretot, que et porti a un punt rellevant quan tens cinquanta anys”, ironitza Olry –a punt, precisament, de complir aquesta edat.

Autodidacte, ex-periodista cultural de jove al diari *Le Monde*, amateur de futbol, multidisciplinari amb un recorregut paral·lel al videoart, fundador el 1987 de la Revue Éclair, aquest parisenc que exhibeix gorra bohèmia viu una relació d’amor-odi amb la seva professió quan es tracta d’assumir la qüestió autobiogràfica. “Sé que crea conflicte perquè la gent considera que

és un exercici de narcisisme. Per a mi, és gairebé un imperatiu democràtic. És a dir, saber d’on ve la persona que parla. I, així, poder utilitzar tranquil·lament el jo. Al teatre, hi ha sovint una confusió entre *on* (en francès, pronom impersonal de tercera persona), *nosaltres/jo* i *vosaltres, espectadors* i *ells, el món*. Hi ha molts *nosaltres*, que amaguen el *jo*. Vull dir, falsos col·lectius amb un veritable cap. Moltes declaracions que es declamen com a veritats universals, si bé en el fons no són pas veritats compartides.”

Per a l’autor d’*Hic sunt leones* (‘allà hi ha lleons’, tal com denominaven els romans els territoris no explorats), “és important de situar clarament” qui

parla. “No m’interessa, en absolut, l’anonimat del discurs a l’espectacle d’Ostermeier. Fins i tot, encara que tothom sàpiga que es tracta de Julien Coupat.” Una crítica adreçada a la versió d’*Un enemic del poble*, d’Ibsen, en què Ostermeier trasllada aquesta sàtira d’un poble de Noruega a final del segle XIX a una Alemanya del segle XXI amb uns actors que es reparteixen entre antisistema i poder establert. El director germànic fa llegir, després d’haver provocat un intercanvi improvisat amb el públic, el text pel qual l’anarquista Julien Coupat va ser detingut el 2008 a França acusat de sabotatge d’una línia de TGV i ara espera judici en llibertat provisional. El públic, almenys en la representació a què vam assistir, acaba aplaudint de peu dret en allò que se suposa que és un al·legat contra l’actual món de les finances. No deixa de ser curiosa la imatge d’aquesta classe mitjana entusiasmada amb un discurs que, en teoria, va contra ells i que ja arriba tard en la guerra que es lliura a Europa pels interessos del deute.

Olry té un altre model, que en canvi prové del sud dels Pirineus. És la madrilenya, nascuda a Figueres, Angélica Liddell, i la seva *Casa de la fuerza*, amb dones vingudes expressament de la violenta frontera mexicana amb els Estats Units i que va impactar Avinyó fa dos anys i fa poc va passar pel Teatre de l’Odeó, a París. “Als espectacles d’Angélica Liddell, parlar de Ciudad Juárez sí que és essencial. De dir *qui* és. Perquè no hi ha objectivitat. És falsa. Només és una manera cínica d’imposar un punt de vista. Amb Corine, ens diem que sovint el teatre, la dramaturgia, imposa. I això no ens interessa. Nosaltres proposem. I l’espectador disposa.”

Le Monde va fer una crítica elogiosa d’*Un enemic del poble* i va ignorar *Ch(ose) / Hic sunt leones*. Va dedicar, això sí, un article al nou circ català, desplaçat a la ciutat dels papes sota el paraigua de l’Institut Ramon Llull dins la programació *off*, i en va destacar sobretot *Capas*, de la companyia Eia. Es podria pensar que el *meridià blau* de Méchain traça una nova línia teatral imaginària, ni que sigui per a mantenir els desacords.

Vicenç Batalla